

ӘОЖ 811.111:004.9

АҒЫЛШЫН ТІЛІНҮЙРЕТУДЕ ҚАШЫҚТЫҚТАН ОҚЫТУ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫН ҚОЛДАНУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Дюсенова А.Е.

dyusssenovaa@gmail.com

А.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ Филология факультеті,
Шетел тілдері теориясы және тәжірибесі кафедрасы,
«Шетел тілі: екі шетел тілі» мамандығының 1-курс магистранты,
Нұр-Сұлтан, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі – Кожаканова М.Т.

Қазіргі уақытта қашықтықтан оқытуды ұйымдастыру мәселесі өзекті мәселелердің бірі болып есептеледі. Жақында пайда болған пандемия салдарынан мұндай оқытудың білім беру жүйесінде шұғыл енгізілгені және оқушылар мен оқытушыларға көптеген қиындықтар туғызғаны белгілі, олай дегенмен қашықтықтан оқыту болашақта білім беру саласында берік орын алатындығы күмән тудырмайды. Оқу процесін ұйымдастырудың жоғары тиімділігіне қашықтықтан оқытудың әртүрлі формаларын дәстүрлі оқыту формаларымен үйлестіре отырып қол жеткізілетіні белгілі.

Қашықтықтан оқыту кезінде интерактивті өзара іс- қимылдағы субъектілер оқытушылар мен студенттер, ал осындай өзара іс-қимылды жүзеге асыру құралдары-электрондық пошта, телеконференциялар, нақты уақыт режиміндегі диалогтар және т. б. болады[1]. Танымал сарапшылардың пікірлері және дәстүрлі оқу процесіне қашықтықтан оқыту технологияларын енгізудің эксперименттік практикалық нәтижелері білім алудың қолданыстағы формалары асимптотикалық тұрғыдан кейбір идеалды гуманистік, әмбебап, синтетикалық, интегралды

формаға, изоморфты заманауи білім беру деңгейіне ұмтылады деген болжамды растайды. Басқаша айтқанда, олар білім алудың бір түріне біріктіріледі.

Қашықтықтан оқытудың негізгі артықшылықтары:

- жеке қарқынмен оқыту-оқу жылдамдығын арттырады және оқушылардың жеке жағдайлары мен қажеттіліктеріне байланысты өзгереді;
- еркіндік пен икемділік-студент көптеген оқу курстарының кез-келгенін таңдай алады, сонымен қатар сабақтың уақытын, орны мен ұзақтығын өз бетінше жоспарлай алады;
- қол жетімділік-білім алушы мен білім беру мекемесінің географиялық және уақытша жағдайынан тәуелсіздігі білім беру қажеттілігінде өзін шектемеуге мүмкіндік береді;
- ұтқырлық-оқытушы мен студент арасындағы кері байланысты тиімді жүзеге асыру оқу процесінің сәттілігінің негізгі талаптары мен негіздерінің бірі болып табылады;
- білім беру мекемелері ұсынатын курстарды біріктіру арқылы бірегей білім беру бағдарламаларын қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Біздің көзқарасымыз бойынша, жұмыстың әр түрлі тәсілдерін қамтитын шетелдік тілдерге қашықтықтан оқыту технологиясы-бұл оқытудың жаңа түрі ғана емес, сонымен қатар «кез-келген көлемдегі және түрдегі ақпаратты кез - келген қашықтыққа жедел беру мүмкіндігін қамтамасыз ететін білім берудің жаңа нысаны»; осы мақсаттар үшін арнайы жасалған мультимедиялық ақпараттың күші бар интерактивтілік, мәдени ұқсастық, материалды коммуникативті беру принциптерін іске асыру қажет.

Электронды лингводидактиканың теориялық мәселелерін психологиялық-педагогикалық (а.г. Мордвинова, А.С. Аكوпова), әдістемелік (е. л. Носенко, М. М. Кеннинг және т.б.) және ақпараттық-технологиялық (Е. С. Полат, А. М. Довгялло, М. Хазен, Н. М. Мекеко және т. б.) көзқарастары бар ғалымдар зерттеді[2].

Біз шет тілін оқытуға бағытталған қолданыстағы интернет-ресурстарға мониторинг жүргіздік, бұл желілік оқу-әдістемелік ресурстардың келесі түрлерін бөлуге мүмкіндік берді:

1. Нақты оқу орындарының ішкі желілік порталдары белгілі бір оқу орындарының студенттеріне ғана материалдар ұсынады.

2. Әдетте оқу және тыңдау сияқты сөйлеу әрекеттерін қамтитын кәсіби тілді үйрететін шетелдік сайттар ауызекі сөйлеу, жазу және кәсіби бағытталған аударманы назардан тыс қалдыруы тән.

Бұл желілік ресурстардың бірқатар маңызды кемшіліктері бар: студенттердің құзыреттілік жиынтығын дамытуға бағытталған тапсырмалардың болмауы және оқытушы мен студенттің өзара әрекеттесуінің болмауы, өйткені ұсынылған тапсырмалардың түрлері олардың дұрыс орындалуын автоматты түрде тексеруді қажет етеді. Осылайша, бүгінгі таңда жоғарыда аталған барлық кемшіліктерді жоюға қабілетті қашықтықтан оқыту курстарын әзірлеу мәселесі бұрынғыдан да өзекті.

Жалпы, қазіргі таңда, қашықтықтан оқыту кезінде студенттер таңдаған пәндер бойынша оқытушылар тұрақты дәрістер өткізеді, онда сырттай оқитын студенттер электронды түрде оқу-әдістемелік құралдар жиынтығы мен олармен жұмыс жасау бойынша әдістемелік ұсыныстар алады. Оқу процесі оқытушының кеңестері мен жетекшілігі арқасында оқу материалын өз бетінше зерттеуді қарастырады.

Қашықтықтан оқытудың негізгі құралдарының бірі болып отырған электрондық пошта қашықтан оқыту технологиясын қабылдауға жақсы және пайдалануға да оңай. Әрбір

электрондық пошта пайдаланушысында өзінің мекен - жайы және компьютерінің жадында бөлінген жад аймағы түрінде пошта жәшігі бар. Бұл пошта жәшігіне осы пайдаланушыға арналған хабарламалар келіп түседі, бұл материалмен оқушы кез-келген ыңғайлы уақытта таныса алады. Бұл хабарламалар тек мәтіндік және графикалық (суреттер, фото-суреттер) ғана емес, сонымен қатар аудио және бейнефрагменттер де болуы мүмкін. Электрондық поштаның ыңғайлылығы, ең алдымен, корреспондент пен адресаттың компьютерлерінде бір уақытта болуды қажет етпейді. Бұл хабар алмасу режимі асинхронды деп аталады. Шет тілін оқытудың қашықтық форматында оқытушы студентке әртүрлі оқу материалдарын, жеке тапсырмаларды, аударма үшін техникалық құралдардың нұсқаулықтарын жібереді, студенттің сұрақтарына жауап береді, оларды қояды. Осылайша, электрондық пошта мұғалімге қашықтан жұмысын жүргізуге мүмкіндік береді.

Сондай-ақ, біздің кафедра қызметкерлерінің шет тілдерімен және оларды оқытумен байланысты мәселелер бойынша бейнеконференцияларды тұрақты ұйымдастыруы интерактивті қашықтықтан қарым-қатынастың жаңа форматын көрсетеді. Бұл конференциялар өздерін қызықтыратын мәселені бірлесіп талқылағысы келетін пайдаланушылар үшін өткізіледі. Қашықтықтан оқыту мүддесінде электронды конференциялар-шығармашылық атмосферада топтық сабақтар, топтық консультациялар, оқытушыға жиі қойылатын сұрақтарға жауап беру үшін тамаша мүмкіндік. Сонымен қатар, қызметтің бұл түрі – коммуникативтік қызмет дағдыларын және студенттің тілдік тұлғасының ғылыми - зерттеу қасиеттерін дамытудың сәтті құралы.

Электрондық Хабарландыру тақтасы қашықтан оқыту құралдарының бірі, бұл әр пайдаланушыға өз жарнамасын орналастыруға және басқалардың хабарландыруларын оқуға мүмкіндік береді. Электрондық тақта көбінесе электрондық конференция шеңберлерінде жасалады және ұйымдастырушылық мәселелерді шешуге қызмет етеді. Қашықтықтан оқыту кезінде электрондық хабарландыру тақтасы қызығушылықтары мен қабілеттілік деңгейі бойынша оқу топтарын ұйымдастыру үшін қолданылады [3].

Қазіргі таңда оқытушылар ZOOM жүйесінде қашықтықтан оқыту сабақтарын кеңінен жүргізеді. Біз сондай-ақ осы жүйе базасында лекция және семинар сабақтарын әзірлеуге және іске асыруға белсенді қатысудамыз. Сабақтың құрылымы, онымен жұмыс істеу әдістемесі осы мақсатқа бағынады. Студенттер ағылшын тілінің құрылымы туралы жалпы түсінікке ие және оның лексика - грамматикалық құбылыстарымен танысуға мүмкіндік алады. Мұндай презентация оқуға жүйелі көзқараспен және мұғалімнің практикада жиі кездесетін жағдайымен – тілді меңгерудің әртүрлі деңгейімен байланысты. Осы жүйемен қатар, басқа да онлайн ресурстарды қолданып студенттерге жаттығулар, ағылшын тіліндегі мәтінде кездесетін грамматикалық құбылыстар мен аударманың лексикалық ерекшеліктерін дәйекті түсіндіру, тіпті әр түрлі формадағы мәтіндермен аударма жұмыстарның ерекшеліктерін көрсетуге де болады. Барлық жаттығулар қарастырылып отырған құбылыс туралы теориялық ақпаратты және аударманың мүмкін нұсқаларын ұсынатындай жасалуы маңызды. Курстың құрылымы, оқу кезеңінің, жеке сабақтың және тілді меңгеру деңгейінің тапсырмаларын басшылыққа ала отырып, жаттығуларды іріктеп қолдану қажет деп саналады.

Нәтижесінде, қашықтықтан оқыту – бұл белгілі бір пәнді игеру бойынша студенттің белсенді іс - әрекетінің жаңа түрі екенін атап өтеміз. Шет тілдерін қашықтықтан оқытудың көптеген заманауи әдістерінің болуы оқу процесін қызықты ғана емес, сонымен қатар нәтижелі

етуге мүмкіндік береді. Ең көп таралған әдістердің қатарына мыналарды атауға болады: компьютерлік оқыту бағдарламалары, әлеуметтік желілерді, электрондық поштаны, электрондық хабарландыру тақталарын пайдалану, бейнеконференциялар өткізу, әртүрлі жүйелерде курстарды әзірлеу және іске асыру.

Оқытудың бұл салыстырмалы түрде жаңа түрі әртүрлі пәндерді оқытуда өзінің тиімділігін дәлелдеді. Алайда, шет тілін практикалық оқытуда ол басқа салалардағыдай кең қолданыс таппады. Лингвистикалық факультеттер сырттай (кешкі) бөлімдермен шектелуді жөн көрді, өйткені оқытушымен кездейсоқ кездесулер арқылы шет тілін практикалық қолдануды оқыту қиын және іс жүзінде үмітсіз жұмыс болып табылады. Дегенмен, қашықтықтан оқыту шет тілі мамандарын дайындауда өте тиімді болуы мүмкін.

Қашықтықтан оқыту дегеніміз-белгілі бір оқу-әдістемелік кешенге негізделген және студенттердің өзіндік жұмысын арттыруды қамтамасыз ететін өзара байланысты құралдар жүйесі, оқу процесі субъектілерінің өзара әрекеттесуінің ұйымдастырушылық формалары мен әдіснамалық әдістері. Топтық қашықтық сабақтар үшін, онда оқу өзара әрекеттесуінің саны да, сапасы да бүкіл оқу процесінің тиімділігін анықтайды, мамандар телеконференция режимін ең қолайлы және тиімді деп санайды [4]. Сөйлеу дағдыларын түзету, оқушылардың сөздік қорын байыту, грамматикалық білімді бекіту процесі қайталауды қажет етеді және CD-дегі әртүрлі бағдарламалармен қамтамасыз етілуі мүмкін. Шет тілін қашықтықтан оқытуды ақпараттық қамтамасыз ету тек негізгі фактор ғана емес, сонымен қатар ұйымдастырушылық жағынан да, әдіснамалық тұрғыдан да ең проблемалы және аз дамығанын атап өткен жөн.

Қашықтықтан оқыту ұғымын, оның типтік ерекшеліктері мен оларды практикалық іске асыру мүмкіндіктерін талдаудың бұл әрекеті шет тілін оқыту процесінде қашықтықтан оқытудың жаңа формаларын, құралдары мен әдістерін одан әрі зерттеуге және дамытуға ықпал етеді деген үміттеміз.

Пайдаланылған дереккөздер тізімі

1. Білім беру ұйымдарына электрондық оқыту жүйесін енгізу жағдайында педагогтардың біліктілігін арттыруды ұйымдастыру әдістемесі / Ахметова Г.К., Караев Ж.А., Мухамбетжанова С.Т. // Алматы:АҚ «ҰБАО «Өрлеу», 2013.
2. Polat, E. (1998). Some Conceptual Points of Organisation of Foreign Language Distance Learning on the Basis of Computer Telecommunications, Foreign Languages at School, №5.
3. *Основы деятельности тьютора в системе дистанционного образования: специализированный учебный курс* / С. А. Щенников, А. Г. Теслинов, А. Г. Чернявская и др. М.: Дрофа, 2006. 591 с.
4. *Ибрагимов. И. М. Информационные технологии и средства дистанционного обучения: учеб. пособие для студ. вузов.* М.: Академия, 2005. 336 с.